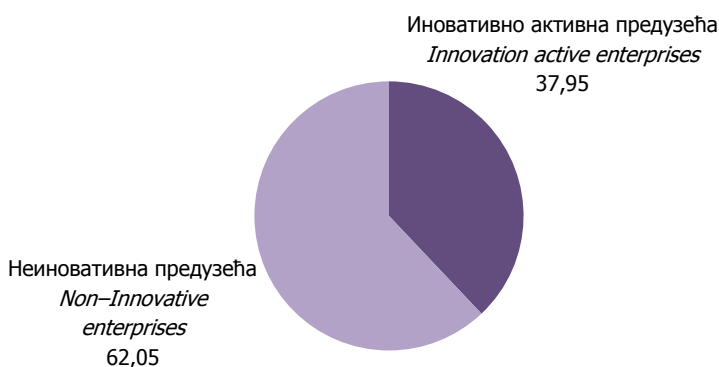
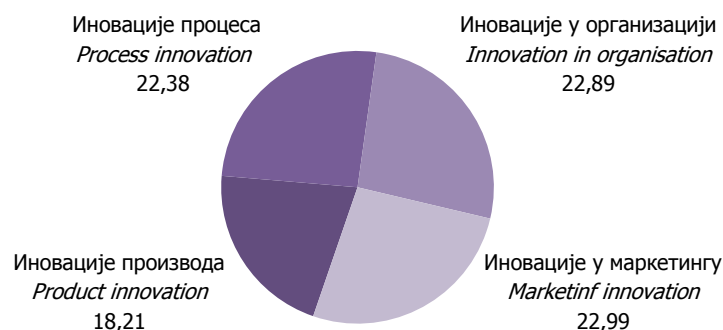

ИНОВАТИВНЕ АКТИВНОСТИ ПРЕДУЗЕЋА, 2008–2010. INNOVATION ACTIVITIES OF ENTERPRISES, 2008–2010

Графикон 1. Предузећа према иновативношћу, 2008–2010.
Graph 1. Enterprises by innovation activity, 2008–2010

Графикон 2. Учешће предузећа према врсти иновације, 2008–2010.
Graph 2. Share of enterprises by type of innovation, 2008–2010

Републички завод за статистику, у сарадњи са Министарством науке и технологије, објављује податке о иновативним активностима предузећа у периоду 2008–2010. године, добијене на основу спроведеног двогодишњег Истраживања о иновативним активностима предузећа у Републици Српској (ИНОВ). Истраживање је први пут проведено за период 2006–2008, као експериментално пилот истраживање на бази узорка. Овим истраживањем добијени су подаци о иновативним активностима предузећа које обухватају иновације производа (физичког производа или услуге), иновације процеса и иновације у организацији и маркетингу.

У табелама су приказани подаци о основним карактеристикама и активностима предузећа, према њиховој величини, подручју дјелатности, те процентуалној заступљености добијених одговора.

Анализом добијених података утврђено је да је 18,21% предузећа увело иновацију производа (физичког производа или услуге), иновацију процеса 22,38%, иновацију у организацији 22,89%, а иновацију у маркетингу 22,99% предузећа посматраног узорка.

Највећи интензитет иновација постигнут је у области маркетинга и то велика предузећа (37,10%), средња (25,67%) и мала (19,56%).

Republika Srpska Institute of Statistics, in cooperation with the Ministry of Science and Technology, publishes data on innovation activity of enterprises referring to the period 2008–2010. These were obtained on the basis of biennial Survey on innovation activities in enterprises (INOV) which was carried out. Survey was carried out for period 2006–2008, as experimental pilot survey. This survey provided data on activities of enterprises concerning innovation of products (goods or service), process innovation, innovation in enterprise organization, and marketing innovation.

Tables provide data on main characteristics and activities of enterprises, according to their size, section of activity, and percentage representation of answers obtained.

On the basis of analysis of obtained data, we can note that 18.21% of enterprises introduced product innovation (goods or service). Process innovation was introduced by 22.38% of enterprises, innovation in enterprise organization 22.89%, and marketing innovation by 22.99% of enterprises from the observed sample.

The highest intensity of innovation was realised in the field of marketing, in large enterprises (37.10%), medium enterprises (25.67%), and in small (19.56%).

Ако посматрамо предузећа са аспекта иновативно активних предузећа, односно предузећа која су увела иновацију производа (физичког производа или услуге) и/или иновацију процеса и/или су започела иновативну активност или су је прекинула и/или су увела иновацију у организацији предузећа и/или иновацију у маркетингу у периоду 2008–2010, уочавамо да је од укупног броја посматраних предузећа у узорку њих 37,95% иновативно активно.

Иновативна активност предузећа се повећава са повећањем њихове величине, тако да је 61,29% иновативно активних предузећа у посматраном броју великих предузећа, затим 43,58% у посматраном броју средњих предузећа, док је 31,44% иновативно активних предузећа из групе малих предузећа.

Посматрано по подручјима класификације дјелатности, засноване на NACE Rev. 1.1., највише су иновативно активна била предузећа која припадају подручју Финансијског посредовања, за све четири врсте иновација.

Највећи промет у посматраном периоду 2008 – 2010. године, иновативно активна предузећа остварила су на тржишту Републике Српске (72,39%).

Групи повезаних предузећа припада 26,00% иновативно активних предузећа, од чега њих 43,29% има управу у иностранству.

Што се тиче развоја саме иновације, када је у питању иновација производа, предузећа су новоуведене производе (физичке производе или услуге) углавном развијала унутар самих предузећа или групе повезаних предузећа којој припадају (57,54%), док су се најмање одлучивала да развој новоуведених производа препусте другим предузећима или институцијама (6,70%).

Иноватори процеса су се подједнако одлучивали за развој иновације у предузећу као и сарадњу са другим предузећима или институцијама у току развоја иновација процеса (43,64% и 43,18% респективно), док се за развој иновација процеса у другим предузећима одлучило 13,18% предузећа.

Предузећа која су у периоду 2008–2010. године била иновативно активна највише су набављала машине, опрему и софтвере (76,98%), а најмање користила екстерне услуге истраживања и развоја (31,32%).

Као најзначајнији ефекат који су постигли иновативним активностима, предузећа су навела побољшање квалитета производа или услуга (38,11%).

Недостатак финансијских средстава у предузећу или групи којој предузеће припада је 40,49% предузећа посматраног узорка означило као најзначајнији фактор који их спечава или омета у провођењу иновативних активности.

When we observe enterprises from the point of view of innovation active enterprises, that is, those enterprises that have introduced product innovation or process innovation or those that have in the observation period not yet completed or abandoned the innovation activity and/or enterprises which introduced organisational and/or marketing innovation in the period 2008–2010, we can see that 37.95% out of the total number of observed enterprises in the sample were innovation active.

Innovation activity of enterprises increases as their size increases. Therefore, there is 61.29% of innovation active enterprises in the observed number of large enterprises, 43.58% in the observed number of medium enterprises, while 31.44% of innovation active enterprises is in the group of small enterprises.

When we observe enterprises by section of activity, based on NACE Rev. 1.1., the most innovative enterprises were in the field of Financial intermediation, for all four types of innovations.

72.39% of innovation active enterprises marked the market of Republika Srpska as largest market in terms of turnover during period 2008 – 2010.

26.00% of innovation active enterprises were part of an enterprise group and 43.29% out of them have foreign head office.

When it comes to development of innovation itself, concerning product innovation, enterprises mostly developed newly introduced products (goods or services) inside enterprises or groups of enterprises they belong to (57.54%), while in the smallest number of cases they decided to give development of newly introduced products over to other enterprises or institutions (6.70%).

Process innovators equally decided to develop process innovation by themselves and in cooperation with other enterprises or institutions (43.64% and 43.18% respectively), while 13.18% of enterprises decided to develop process innovation in other enterprises.

Enterprises which during the period 2008–2010 were innovation active mostly purchased machines, equipment and software (76.98%), while the smallest number of enterprises used external R&D (31.32%).

As the most important effect which was accomplished through innovation activities, enterprises stated improvement of quality of products or services (38.11%).

Lack of funds within enterprises or enterprises of group that enterprise belong was marked by 40.49% of enterprises of the observed sample as most important factor in preventing enterprises from innovating or in hampering innovation activities.

1. ПРЕДУЗЕЋА ПРЕМА ВРСТИ ИНОВАЦИЈЕ И ВЕЛИЧИНИ У ПЕРИОДУ 2008–2010.

ENTERPRISES BY TYPE OF INNOVATION AND SIZE IN PERIOD 2008–2010

Величина предузећа	Учешће предузећа у узорку <i>Share of enterprises in sample</i>	Предузећа која су увела иновације <i>Enterprises introduced innovation of</i>				Enterprise size
		производа/ услуге <i>product / service</i>	процеса <i>process</i>	у организацији предузећа <i>in enterprise organisation</i>	у маркетингу <i>in marketing</i>	
УКУПНО	100,00	18,21	22,38	22,89	22,99	TOTAL
мала	55,65	13,89	15,72	19,93	19,56	small
средња	38,05	21,66	27,81	25,13	25,67	medium
велика	6,31	35,48	48,39	35,48	37,10	large

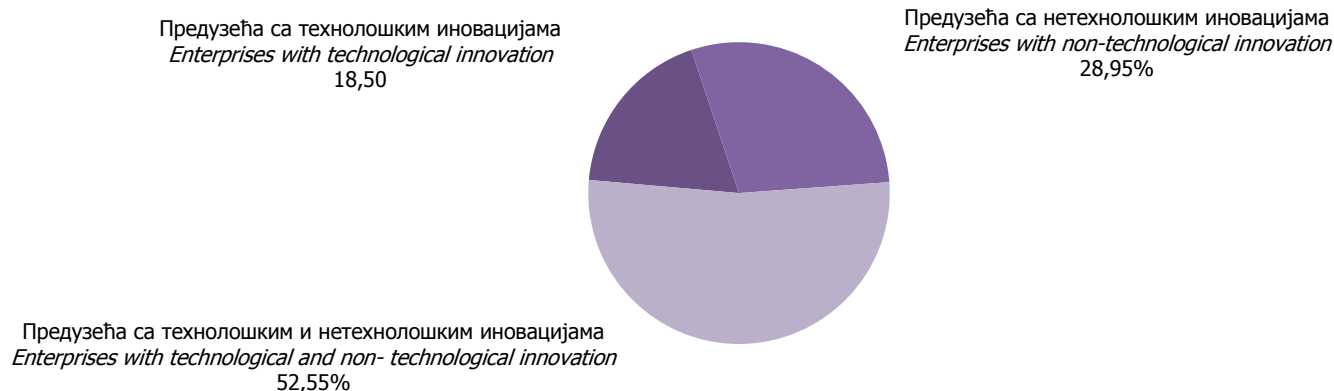
%

2. ПРЕДУЗЕЋА ПРЕМА ВРСТИ ИНОВАЦИЈЕ И ПОДРУЧЈУ ДЈЕЛАТНОСТИ У ПЕРИОДУ 2008–2010.
ENTERPRISES BY TYPE OF INNOVATION AND SECTION IN PERIOD 2008–2010

Дјелатност	Учешће предузећа у узорку <i>Share of enterprises in sample</i>	Предузећа која су увела иновације <i>Enterprises introduced innovation</i>				Section
		производа/ услуге <i>of product/ service</i>	процеса <i>in process</i>	у организацији предузећа <i>in enterprise organisation</i>	у маркетингу <i>in marketing</i>	
УКУПНО	100,00	18,21	22,38	22,89	22,99	<i>TOTAL</i>
A Пољопривреда, лов и шумарство	2,85	7,14	10,71	17,86	14,29	<i>A Agriculture, hunting and forestry</i>
B Рибарство	0,51	-	-	20,00	-	<i>B Fishing</i>
C Вађење руде и камена	1,22	8,33	8,33	16,67	-	<i>C Mining and quarrying</i>
D Прерађивачка индустрија	38,35	23,87	25,99	22,81	28,91	<i>D Manufacturing</i>
E Производња и снабдјевање електричном енергијом, гасом и водом	4,78	19,15	29,79	29,79	10,64	<i>E Electricity, gas and water supply</i>
F Грађевинарство	7,12	12,86	18,57	18,57	18,57	<i>F Construction</i>
G Трговина на велико и трговина на мало, оправка моторних возила, мотоцикала и предмета за личну употребу и домаћинство	19,84	8,21	14,36	15,38	17,95	<i>G Wholesale and retail trade, repair of motor vehicles, motorcycles and personal and household goods</i>
H Угоститељство	1,73	5,88	11,76	11,76	17,65	<i>H Hotels and restaurants</i>
I Саобраћај, складиштење и везе	6,61	15,38	23,08	23,08	13,85	<i>I Transport, storage and communication</i>
J Финансијско посредовање	2,44	45,83	54,17	45,83	45,83	<i>J Financial intermediation</i>
K Активности у вези с некретнинама, изнајмљивање и пословне активности	9,97	18,37	19,39	31,63	25,51	<i>K Real estate, renting and business activities</i>
L Државна управа и одбрана, обавезно социјално осигурање	0,20	-	-	-	-	<i>L Public administration and defense, compulsory social security</i>
N Здравствени и социјални рад	0,71	14,29	14,29	28,57	14,29	<i>N Health and social work</i>
O Остале комуналне, друштвене и личне услужне	3,66	30,56	36,11	36,11	30,56	<i>O Other community, social and personal service activities</i>

3. ИНОВАТИВНО АКТИВНА ПРЕДУЗЕЋА¹, 2008–2010.
INNOVATION ACTIVE ENTERPRISES¹, 2008–2010

	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	
Учешће предузећа у узорку	100,00	55,65	38,05	6,31	<i>Share of enterprises in sample</i>
УКУПНО	100,00	100,00	100,00	100,00	<i>TOTAL</i>
Иновативно активна предузећа¹	37,95	31,44	43,58	61,29	<i>Innovation active enterprises¹</i>
технолошке иновације ²	18,50	15,12	22,09	18,42	<i>Technological innovation²</i>
нетехнолошке иновације ³	28,95	36,05	24,54	15,79	<i>Non - technological innovation only³</i>
технолошке и нетехнолошке иновације истовремено ⁴	52,55	48,84	53,37	65,79	<i>Technological and non – technological innovation⁴</i>
Неиновативна предузећа	62,05	68,56	56,42	38,71	<i>Non – Innovative enterprises</i>

Графикон 3. Иновативно активна предузећа, 2008–2010.
Graph 3. Innovation active enterprises, 2008–2010

¹ Иновативно активна предузећа су предузећа која су увела иновацију производа (физичког производа или услуге) и/или иновацију процеса и/или су започела иновативну активност или су је прекинула и/или су увела иновацију у организацији предузећа и/или иновацију у маркетингу.
Innovation active enterprises are enterprises that have introduced product innovation or process innovation or those that have in the observation period not yet completed or abandoned the innovation activity and/or enterprises which introduced organisational and/or marketing innovation.

² Иновативно активна предузећа са технолошким иновацијама/активностима су предузећа која су у посматраном периоду увела иновацију производа и/или процеса или су започела иновативну активност или су је прекинула. Према претходној дефиницији таква предузећа су се називала иновативно активним предузећима.
Innovation active enterprises with technological innovation/activities are enterprises which during the period of observation introduced product innovation and/or process innovation and/or have abandoned or ongoing innovation activity. According to the previous definition, such enterprises were classified as innovation active enterprises.

³ Иновативно активна предузећа са нетехнолошким иновацијама су предузећа која су, у посматраном периоду, увела иновацију у организацији и/или иновацију маркетинга.
Innovation active enterprises with non-technological innovation are enterprises which during the period observation introduced organisational and/or marketing innovation.

⁴ Предузеће може бити или само са технолошким иновацијама/активностима или само са нетехнолошким иновацијама/активностима (у посматраном периоду предузеће је увело само једну врсту иновација) или може бити и технолошки и нетехнолошки иновативно, дакле предузеће је у посматраном периоду увело обе врсте иновација истовремено.
An enterprise can be only with technological innovation/activity or only with non-technological innovation/activity (in the observation period engaged exclusively in one or the other type of innovation) or can be both technological and non-technological innovation active enterprise (in the observation period engaged in both types of innovation).

4. ИНОВАТИВНО АКТИВНА ПРЕДУЗЕЋА¹ ПРЕМА ТРЖИШТУ НА КОЈЕМ СУ ОСТВАРИЛА НАЈВЕЋИ ПРОМЕТ У ПЕРИОДУ 2008–2010.
INNOVATION ACTIVE ENTERPRISES¹ BY MARKETS IN WHICH THEY ACHIEVED THE HIGHEST TURNOVER IN PERIOD 2008–2010

%

Тржиште	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	Market
УКУПНО	100,00	100,00	100,00	100,00	<i>TOTAL</i>
Република Српска	72,39	76,74	69,94	63,16	<i>Republika Srpska</i>
Федерација Босне и Херцеговине или Брчко Дистрикт	4,02	4,65	3,07	5,26	<i>Federation of Bosnia and Herzegovina or Brčko District</i>
Земље Европске Уније или земље кандидати	17,16	12,21	21,47	21,05	<i>EU countries or candidates countries</i>
Остале државе	6,43	6,40	5,52	10,53	<i>Other countries</i>

5. ИНОВАТОРИ ПРОИЗВОДА И ИНОВАТОРИ ПРОЦЕСА ПРЕМА НОСИОЦИМА РАЗВОЈА ИНОВАЦИЈЕ
PRODUCT INNOVATORS AND PROCESS INNOVATORS BY HOLDERS OF INNOVATION DEVELOPMENT

%

Носиоци развоја иновација	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	Holders of innovation development
Иноватори производа	18,21	13,89	21,66	35,48	<i>Product innovators</i>
производ развијен у предузећу	57,54	63,16	55,56	45,45	<i>product developed by the enterprise</i>
производ развијен у сарадњи са другим предузећима	35,75	30,26	37,04	50,00	<i>product developed in cooperation with other enterprises</i>
производ који је развило друго предузеће	6,70	6,58	7,41	4,55	<i>product developed by another enterprise</i>
Иноватори процеса	22,38	15,72	27,81	48,39	<i>Process innovators</i>
процес развијен у предузећу	43,64	48,84	40,38	40,00	<i>process developed in the enterprise</i>
процес развијен у сарадњи са другим предузећима	43,18	41,86	40,38	56,67	<i>process developed in cooperation with other enterprises</i>
процес који је развило друго предузеће	13,18	9,30	19,23	3,33	<i>process developed by another enterprises</i>

6. ИНОВАТИВНЕ АКТИВНОСТИ ПРЕДУЗЕЋА ПРОВЕДЕНЕ У ПЕРИОДУ 2008–2010.
INNOVATION ACTIVITIES OF ENTERPRISES REALIZED IN PERIOD 2008–2010

%

Иновативне активности	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	Innovation activities
Укупне интерне активности истраживања и развоја	58,87	53,64	60,16	71,88	<i>Intramural research and development, total</i>
континуиране активности истраживања и развоја	17,95	16,95	10,81	43,48	<i>continuous R&D</i>
повремене активности истраживања и развоја	82,05	83,05	89,19	56,52	<i>occasional R&D</i>
Екстерне услуге истраживања и развоја	31,32	24,55	35,77	37,50	<i>Extramural R&D</i>
Набавка машина, опреме и софтвера	76,98	73,64	78,86	81,25	<i>Acquisition of machinery, equipment and software</i>
Набавка знања које се налази изван предузећа	32,83	28,18	31,71	53,13	<i>Acquisition of other external knowledge</i>
Обука за иновативне активности	62,64	55,45	65,85	75,00	<i>Training for innovation activities</i>
Увођење иновација на тржиште	43,77	42,73	43,90	46,88	<i>Marketing introduction of innovation</i>
Остале иновативне активности	49,81	46,36	49,59	62,50	<i>Other innovation activities</i>

7. ПРЕДУЗЕЋА СА ТЕХНОЛОШКИМ ИНОВАЦИЈАМА КОЈА СУ ПОЈЕДИНЕ ЕФЕКТЕ ИНОВАЦИЈА ОЗНАЧИЛА КАО ВЕОМА ЗНАЧАЈНЕ
ENTERPRISE WITH TECHNOLOGICAL INNOVATION WHICH SPECIFIED EFFECT OF INNOVATION MARKED AS VERY IMPORTANT

%

Ефекти иновација	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	<i>Effect of innovation</i>
Повећање асортимана производа или услуга	29,06	30,91	26,83	31,25	<i>Increasing range of goods or services</i>
Продор на нова тржишта и повећање тржишног удјела	23,40	20,00	26,02	25,00	<i>Entry to the new market and increasing of market share</i>
Побољшање квалитета производа или услуга	38,11	36,36	39,84	37,50	<i>Quality improvement of goods or services</i>
Замјена застарјелих производа, услуга или процеса	24,53	20,91	25,20	34,38	<i>Replacement of obsolete goods, services and process</i>
Повећање флексибилности производње или пружања услуга	26,04	20,91	27,64	37,50	<i>Increasing of production flexibility or service delivery</i>
Повећање капацитета за производњу производа или пружање услуга	28,68	24,55	31,71	31,25	<i>Increasing of production capacity or service delivery</i>
Побољшање здравствених и сигурносних аспеката и смањење штетних утицаја на околину	18,49	13,64	24,39	12,50	<i>Improving of health and safety aspects and reducing harmful impact on the environment</i>
Смањење трошкова рада по јединици производа	20,00	15,45	24,39	18,75	<i>Reduction of labor costs per unit of production</i>
Смањење трошкова материјала и енергије	15,47	10,00	20,33	15,63	<i>Reduction of labor costs per unit of production</i>
Повећање добити предузећа	20,00	15,45	24,39	18,75	<i>Increasing of enterprise profit</i>

8. ЕФЕКТИ ИНОВАЦИЈА У ОРГАНИЗАЦИЈИ КОЈЕ СУ ПРЕДУЗЕЋА ОЗНАЧИЛА КАО ВЕОМА ЗНАЧАЈНЕ
ENTERPRISE WHICH SPECIFIED EFFECTS OF ORGANISATIONAL INNOVATION MARKED AS VERY IMPORTANT

%

Ефекти иновација	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	<i>Effects of innovation</i>
Предузећа која су увела иновације у организацији	22,89	19,93	25,13	35,48	<i>Enterprises that implemented organisational innovation</i>
Скраћивање времена потребног за реакцију на потребе купаца или добављача	27,11	29,36	24,47	27,27	<i>Reducing the time needed for reaction on customers or suppliers needs</i>
Побољшање способности развоја нових производа или процеса	19,56	15,60	22,34	27,27	<i>Improving skills for development of new products or process</i>
Побољшање квалитета производа или услуга	41,33	40,37	45,74	27,27	<i>Quality improvement of products or process</i>
Смањење трошкова по јединици производа	19,56	22,02	17,02	18,18	<i>Reducing costs per product units</i>
Побољшање комуникације и размјене информација унутар предузећа или са другим предузећима или установама	32,89	32,11	30,85	45,45	<i>Improvement of communication and exchange of information within the enterprise or with other enterprise or institutions</i>

9. ПРЕДУЗЕЋА КОЈА СУ ПОЈЕДИНЕ ЕФЕКТЕ ИНОВАЦИЈА У МАРКЕТИНГУ ОЗНАЧИЛА КАО ВЕОМА ЗНАЧАЈНЕ
ENTERPRISES WHICH SPECIFIED EFFECTS OF MARKETING INNOVATION MARKED AS VERY IMPORTANT

%

Ефекти иновација	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	<i>Effect of innovation</i>
Предузећа која су увела иновације у маркетингу	22,99	19,56	25,67	37,10	<i>Enterprises that implemented marketing innovation</i>
Повећање или задржавање постојећег учешћа на тржишту	34,07	33,64	34,38	34,78	<i>Increasing or maintaining of existing market share</i>
Пласирање производа новим групама купаца	25,66	25,23	28,13	17,39	<i>Product placement to the new group of customer</i>
Пласирање производа на нова географска тржишта	16,81	14,02	19,79	17,39	<i>Product placement on the new geographical markets</i>

10. ФАКТОРИ КОЈЕ СУ ПРЕДУЗЕЋА ПОСМАТРАНОГ УЗОРКА ОЗНАЧИЛА КАО ВЕОМА ЗНАЧАЈНЕ У СПРЕЧАВАЊУ ИЛИ ОМЕТАЊУ ИНОВАТИВНИХ АКТИВНОСТИ, 2008–2010.

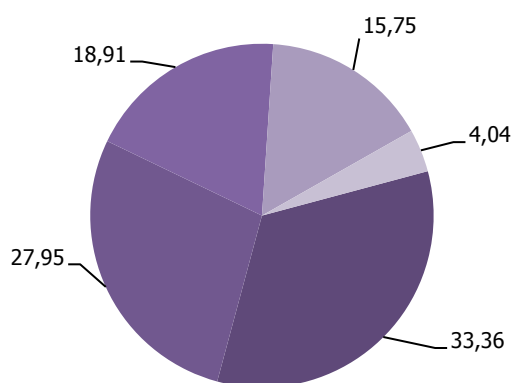
FACTORS THAT ENTERPRISES OF OBSERVED SAMPLE MARKED AS VERY IMPORTANT IN PREVENTING ENTERPRISE FROM INNOVATING OR IN HAMPERING INNOVATION ACTIVITIES, 2008–2010

%

Фактори	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	<i>Factors</i>
Фактори трошка					<i>Cost factors</i>
Недостатак финансијских средстава у предузећу или групи којој предузеће припада	40,49	40,95	40,91	33,87	<i>Lack of funds within your enterprise or group</i>
Недостатак финансијских средстава из извора изван предузећа	27,16	29,07	25,13	22,58	<i>Lack of finance from sources outside your enterprise</i>
Превисоки трошкови иновација	35,40	36,93	34,76	25,81	<i>Innovation costs too high</i>
Фактори знања					<i>Knowledge factors</i>
Недостатак квалификованог кадра	13,53	15,54	11,23	9,68	<i>Lack of qualified personnel</i>
Недостатак информација о технологијама	8,04	8,78	7,22	6,45	<i>Lack of information on technology</i>
Недостатак информација о тржиштима	6,10	6,40	5,61	6,45	<i>Lack of information on markets</i>
Тешкоће у проналаску партнера за иновације	17,90	20,11	16,31	8,06	<i>Difficulty in finding cooperation partners for innovation</i>
Фактори тржишта					<i>Market factors</i>
Тржиштем доминирају реномирана предузећа	23,50	26,51	20,05	17,74	<i>Market dominated by established enterprises</i>
Несигурна потражња за иновираним производима и услугама	22,69	24,68	21,12	14,52	<i>Uncertain demand for innovative goods or services</i>
Институционални фактори					<i>Institutional factors</i>
Законодавство, прописи, стандарди и порези	30,21	31,44	29,95	20,97	<i>Legislations, regulations, standards and taxes</i>
Разлози зашто не иновирати					<i>Reasons not to innovate</i>
Нема потребе због ранијих иновација предузећа	5,29	5,30	4,81	8,06	<i>No need due to prior innovations by your enterprise</i>
Нема потребе јер не постоји потражња за иновацијама	13,33	14,08	12,03	14,52	<i>No need because of no demand for innovations</i>

11. ПРОСЈЕЧНА СТАРОСТ ОПРЕМЕ У ИНОВАТИВНО АКТИВНИМ ПРЕДУЗЕЋИМА
AVERAGE AGE OF INNOVATION ACTIVE ENTERPRISE EQUIPMENT

Старост опреме	УКУПНО <i>TOTAL</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	<i>Age of equipment</i>
Старија од 10 година	33,36	30,42	33,72	45,13	<i>Older than 10 years</i>
Између 5 и 10 година	27,95	26,78	30,21	23,53	<i>Between 5 and 10 years</i>
Између 3 и 5 година	18,91	21,25	17,18	15,68	<i>Between 3 and 5 years</i>
Између 1 и 3 године	15,75	17,30	15,15	11,26	<i>Between 1 and 3 years</i>
Мање од годину дана	4,04	4,25	3,74	4,39	<i>Less than year</i>

■ старија од 10 ■ између 5 и 10 ■ између 3 и 5 ■ између 1 и 3 ■ мање од годину дана

Графикон 4. Просјечна старост опреме у иновативно активним предузећима, 2008–2010.
Graph 4. Average age of equipment in innovation active enterprises, 2008–2010

MEТОДOЛOШKA OБJAШЊEЊA

Истраживање о иновативним активностима предузећа спроведено је на бази узорка, у складу са методолошким препорукама OECD-а и Еуростата. Као оквир за избор узорка служио је статистички пословни регистар и сви резултати који су добијени овим истраживањем су у директној вези са квалитетом података из регистра. Сврха истраживања је добијање података о иновативним активностима предузећа.

У узорак су укључене све три величине предузећа, мала (10–49 запослених), средња (50–249 запослених) и велика (250 и више), док су микро предузећа (мање од 10 запослених) искључена. Узорак обухвата следеће дјелатности :

- A Пољопривреда, лов и шумарство
- B Рибарство
- C Вађење руде и камена
- D Прерађивачка индустрија
- E Производња и снабђевање електричном енергијом, гасом и водом
- F Грађевинарство
- G Трговина на велико и трговина на мало, оправка моторних возила, мотоцикала и предмета за личну употребу и домаћинство
- H Угоститељство
- I Саобраћај, складиштење и везе
- J Финансијско посредовање
- K Активности у вези с некретнинама, изнајмљивање и пословне активности
- L Државна управа и одбрана, обавезно социјално осигурање
- N Здравствени и социјални рад
- O Остале комуналне, друштвене и личне услужне

Према Приручнику за прикупљање и тумачење података о иновацијама (Oslo manual, III edition, 2005, у издању OECD и Eurostat) коришћене су следеће дефиниције:

Иновација је примјена новог или значајно побољшаног производа или услуге, процеса, или маркетиншке методе или нове организационе методе у пословању, организацији рада или односима предузећа са окружењем. Иновативне активности обухватају иновације производа, иновације процеса, иновације у организацији предузећа и иновације у маркетингу. Иновација мора бити нова за предузеће, иако је иновацију можда развило неко друго предузеће.

Иновација производа је увођење на тржиште новог или значајно побољшаног физичког производа или услуге у смислу њихових карактеристика као што су могућности кориштења производа или услуге или њихова прилагођеност кориснику. Ово укључује значајна побољшања техничких карактеристика, компоненти и материјала, уграђеног софтвера, корисничке оријентисаности или других функционалних карактеристика. Иновација производа (новог или побољшаног) мора бити нова за ваше предузеће, али не нужно за ваше тржиште. Није пресудно да ли је иновацију изворно развило ваше предузеће или неко друго.

Иновација процеса је имплементација новог или значајно побољшаног начина производње или испоруке. Ово укључује значајне промјене у техници, опреми и/или софтверу. Иновација процеса (нова или унапређена) мора бити нова за ваше предузеће, а ваше предузеће не мора бити нужно прво које је увело тај процес. При томе није битно да ли је иновацију развило ваше или неко друго предузеће. Искључиво организационе и менаџерске промјене не сматрају се иновацијом процеса.

METHODOLOGICAL EXPLANATIONS

Survey on innovation activity of enterprises was carried out for the first time as experimental pilot survey, based on sample, in accordance with OECD and Eurostat methodological recommendations. Statistical business register was used as a frame for sample selection and all results obtained through this survey are in direct correlation with the quality of the data from register. Main goal of the survey is to obtain data about innovation activity of enterprises.

All three sizes of enterprises were included in the sample, small (10–49 employees), medium (50–249 employees) and large (250 and more), while the micro enterprises (less than 10 employees) were excluded. The sample covers following sections:

- A Agriculture, hunting and forestry
- B Fishing
- C Mining and quarrying
- D Manufacturing
- E Electricity, gas and water supply
- F Construction
- G Wholesale and retail trade, repair of motor vehicles, motorcycles and personal and household goods
- H Hotels and restaurants
- I Transport, storage and communication
- J Financial intermediation
- K Real estate, renting and business activities
- L Public administration and defense, compulsory social security
- N Health and social work
- O Other community, social and personal service activities

According to Guidelines for collecting and interpreting data on innovation activity (Oslo manual, III edition, 2005, in a joint publication of OECD и Eurostat) following definitions were used :

An innovation is the implementation of a new or significantly improved product (good or service), or process or marketing method or a new organisational method in business practices, workplace organisation or external relations. Innovation activity covers innovation of a product, innovation of process, innovation in organisation or marketing innovation. The innovation must be new to enterprise although the innovation was possibly developed by other enterprises.

A product innovation is the market introduction of a new good or service or a significantly improved good or service with respect to its characteristics such as possibility of using or user friendliness. This includes significantly improved technical characteristics, components and materials, embedded software, user friendliness or other functional characteristics. A product innovation must be new to your enterprise, but it does not need to be new to your market. It does not matter if the innovation was originally developed by your enterprise or other enterprises.

A process innovation is the implementation of a new or significantly improved production process or distribution method. This includes significant changes in technics, equipment and/or software. A process innovation (new or significantly changed) must be new to your enterprise, but your enterprise does not need to be the first who developed that process. It does not matter if the innovation was originally developed by your enterprise or other enterprises. Only organisational and changes in management are not considered as process innovation.

Иновација у организацији предузећа је нова организациона метода у пословној пракси вашег предузећа (укључујући управљање знањем), организацији радног мјеста или односима са другим субјектима којом се ваше предузеће није користило. Организациона иновација мора бити резултат стратешке одлуке управе предузећа.

Маркетиншка иновација јесте примјена новог маркетиншког концепта или стратегије која се значајно разликује од постојећих маркетиншких поступака у вашем предузећу и која прије није кориштена. Захтјева значајне промјене у дизајну или паковању производа, пласирању производа на тржиште, промоцији производа или одређивању цијене.

An organisational innovation is the implementation of a new organisational method in business practice of your enterprise (including knowledge management), workplace organisation or external relations which your enterprise did not use before. Organisational innovation must be result of strategic decision of enterprise headoffice.

A marketing innovation is the implementation of new marketing concept or strategy which are significantly different than existing marketing procedures in your enterprise and which was not in use before. It demands significantly changes in design or packing methods, product placement on the market, product promotion or pricing.

Саопштење припремла: Долорес Пеулић

Prepared by: Dolores Peulić

Издаје Републички завод за статистику, Република Српска, Бања Лука, Вељка Млађеновића 12д – Тел. +387 51 332 700 – Др Радмила Чичковић, директор – Излази годишње – Саопштење је објављено на Интернету на адреси: www.rzs.rs.ba – Е-mail: stat@rzs.rs.ba – **Приликом коришћења података обавезно навести извор**

*Published by Republika Srpska Institute of Statistics, Banja Luka, Veljka Mladenovića 12d – Tel. +387 51 332 700 – Dr Radmila Čičković, Director General – Annual periodicity – Release is available on the Internet at: www.rzs.rs.ba – E-mail: stat@rzs.rs.ba – **These data can be used provided the source is acknowledged***